

Астаф'єва А. В.

Інфінітивні конструкції в сучасній німецькій мові

*Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут», Харків*

Науковий керівник: Додова Фіруза Саламатшоївна

У наш час однією з найпоширеніших європейських мов є німецька мова. Саме цією мовою написана друга за величиною, після англійської, кількість наукових праць, художніх творів та публіцистичних текстів. Вона була найпопулярнішою мовою вчених у другій половині ХІХ ст. – на початку ХХ ст.

Одними з провідних напрямків наукових пошуків на сучасному етапі розвитку лінгвістики є синтаксичні процеси, спрощення та ускладнення, що видозмінюють складові частини речення. Особливу увагу привертають процеси ускладнення, при яких у непросту структуру речення додаються нові компоненти, що часто виступають у формі інфінітивної конструкції. Інфінітив або неозначена форма дієслова виступає обов'язковим компонентом інфінітивної конструкції.

Інфінітив або ж неозначена форма дієслова – початкова незмінна форма дієслова, що означає дію або стан предмета узагальнено, без вказівки на час, особу, рід, число. Відповідає на питання що робити? що зробити? Для прикладу наведемо: «Як тебе не любити, Києве мій?!» (Д. Луценко). Інфінітив як початкова дієслівна форма об'єднує навколо себе всі інші форми дієслова. Для порівняння наведемо приклад: казати – кажу – казав – сказати, кажи. Інфінітиву є

властивими загально дієслівні, тобто постійні граматичні категорії виду (танцювати - затанцювати), стану (створювати програму – створюватися програмістами) і категорія перехідності або ж неперехідності [4, с. 56].

На сьогоднішньому етапі розвитку та встановлення статусу інфінітива у сучасній німецькій мові велика увага зосереджена на визначенні його місця в системі неособових форм на основі визначення його морфологічних ознак і синтаксичного потенціалу [2, с. 24].

У нефінітних формах німецької мови наявні інфінітив та дієприкметник як сучасні форми. Дієприкметник виявляється формах дієприкметника I і дієприкметника II. Вони відрізняються наявністю чи відсутністю предикативності. Саме таке твердження висунули О. І. Москальська, G. Helbig, J. Buscha, U. Engel. В опозиції перебуває інфінітив як до фінітної форми так і до дієприкметників. Для інфінітива властива семантика та граматичні категорії, зокрема стану і та часу. Наявні форми презенса і перфекта створюють часткову часову парадигму інфінітива. У німецькій мові дані форми вказують на видове значення, яке зв'язане з часовою категорією [4, с. 12].

У сучасній німецькій мові визначення синтаксичного потенціалу інфінітива відбувається за встановленням специфіки синтаксичних функцій та семантичних ролей. Предикатна функція інфінітива реалізується в складному дієслівному присудку, де у ролі допоміжної частини виступають:

- модальні (sollen, können),
- напівмодальні (pflegen, brauchen),

- модально-темпоральні (werden),
- інхоативні (beginnen) дієслова [1, с. 37].

Все це свідчить насамперед про тісний зв'язок із фінітним дієсловом.

У німецькій мові інфінітив має чотири форми: інфінітив III та інфінітив II активного стану, тобто Infinitiv I Aktiv, Infinitiv II Aktiv, інфінітив I та інфінітив II пасивного стану, а саме Infinitiv I Passiv, Infinitiv II Passiv. Infinitiv I Aktiv утворюється з основи дієслова і суфікса -(e)n: studier-en учитися; sich näher-n наближатися. Infinitiv II Aktiv утворюється з Partizip II відмінюваного дієслова та інфінітива I допоміжного дієслова haben або sein, залежно від того, з haben чи із sein це дієслово утворює Perfekt: gelesen haben – прочитати; gekommen sein – прийти, приїхати.

Інфінітив активного стану, тобто залежний інфінітив вживається у реченні з часткою zu, яка стоїть перед інфінітивом і пишеться окремо:

Der Mann versuchte das Herz mit Liebe zu verbrennen. Чоловік намагався серце розпалити любов'ю.

Також існує чимало випадків, коли інфінітив вживається без частки zu:

- після модальних дієслів.

Dieser Raum muss so gut wie möglich gebaut werden. Дане приміщення потрібно якнайкраще збудувати.

- після дієслів gehen, fahren, führen, schicken, kommen.

Lehrer-anfänger kommen an, um berufliche Fähigkeiten erwerben. Викладачі-новачки прибувають набути професіональних навичок

- після дієслів *lehren, lernen, bleiben*.

Die Mutter lehrt ihren Sohn lesen.

Мати вчить свого сина читати.

- після дієслів *sehen, hören, fühlen*.

Er sieht den Jungen über die Straße gehen. Він бачить, як хлопець переходить дорогу. [5, с. 48]

У німецькій мові є три основних групи інфінітивних конструкції. Ці конструкції складаються зі сполучників: *um, (an)statt, ohne* та інфінітива із залежними від нього словами.

Конструкція *um ... zu + Infinitiv* найчастіше виконує функцію обставини мети і перекладається сполучником для того щоб або щоб + інфінітив. Для прикладу наведемо наступне речення:

Die Schüler besuchen den Unterricht, um Wissen zu erwerben.
Студенти відвідують заняття, щоб здобувати знання.

Конструкція *ohne ... zu + Infinitiv* виконує функцію заперечної дії та перекладається дієприслівниковим зворотом із заперечним словом «не». Розглянемо прикла

Studenten arbeiten, ohne einen Rat zu beachten. Студенти працюють, не зважаючи на пораду.

Конструкція *(an)statt... zu + Infinitiv* виконує функцію обставини способу дії, для її перекладу використовується складний сполучник «замість того, щоб».

Anstatt zu studieren, blieb sie für einen Tag bei Oma. Замість того, щоб відвідати навчання, вона залишилася на день в бабусі.

Німецька є мовою міжнародного та ділового спілкування, тому важливо знати її особливості функціонування. Німецька як мова

культури відкриває духовні горизонти та знаходить свій прояв у багатьох формах: від музики, літератури та мистецтва в цілому. Актуальність проблеми, її недостатня теоретична і практична розробленість, потреби практики зумовили вибір більш детального розглядання такого компонента мови як інфінітив.

Інфінітив є неособовою формою дієслова та започаткувався на основі ресурсів давньої індоєвропейської мови, яка мала різноманіття інфінітивних утворень які є похідними від дієслівних іменників. Інфінітивні конструкції є багатофункціональним та поширеними як в українській, так і в німецькій мові, але кількість форм інфінітиву і можливості їх використання в цих мовах значно відрізняються, що призводить до певних труднощів під час перекладу. Багато уваги саме цьому питанні приділяли відомі вітчизняні вчені, серед яких В.І. Карабан, Г.Е. Мірам, та зарубіжні – В.Н. Комісаров, Є.В. Брус, Л.К. Латишев, Т.А. Казакова фахівці у цій галузі. Також можна додати, Інфінітив , у сучасній німецькій мові, виявляє собою декілька аспектів. Так наприклад, у синтаксичному аспекті інфінітив можна охарактеризувати різноманітністю синтаксичної поведінки, що зумовлює його поліфункціональність.